

Ֆինանսական խթաններ և վճարային նախընտրություններ. Էմպիրիկ վկայություն կենսաթոշակառուների հետվճարի ծրագրից

2026-06-01

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ

Ֆինանսական խթաններ և վճարային նախընտրություններ. Էմպիրիկ վկայություն
կենսաթոշակառուների հետվճարի ծրագրից

Աշխատանքային փաստաթուղթ ԱՓ-2026-02

Նանե Հովանեսյան, Էլեն Խանիկիրյան, Գևորգ Մինասյան և Հովհաննես Խաչատրյան

Համառոտագիր

Սույն հոդվածը գնահատում է Հայաստանում պետական հետվճարի ծրագրի ազդեցությունը կենսաթոշակառուների շրջանում անկանխիկ վճարումների օգտագործման վրա: Ծրագրի պատճառահետևանքային ազդեցությունը գնահատվել է՝ օգտագործելով վարչական համապարփակ տվյալներ, որոնք ներառում են կենսաթոշակ ստացողների բոլոր բանկային հաշիվները, և հիմնվելով տարբեր բանկերում ծրագրի փուլային ներդրման վրա: Հետազոտության արդյունքները վկայում են երեք հիմնական օրինաչափությունների մասին: Նախ, ֆինանսական խթանները հանգեցնում են անկանխիկ գործարքների տեսակարար կշռի զգալի աճի. ծրագրի ազդեցությունը 18 ամիս անց հասնում է շուրջ 21 տոկոսային կետի՝ գործարքների արժեքի, և 24 տոկոսային կետի՝ գործարքների քանակի դեպքում: Երկրորդ, անկանխիկ վճարումների աճը կենտրոնացած է հետվճարի ծրագրում ընդգրկված կենսաթոշակային քարտերի վրա և մասամբ զուգակցվում է այլ քարտերի օգտագործման նվազմամբ, ինչը վկայում է վճարային գործիքների միջև փոխարինման, այլ ոչ թե թվային վճարումների ընդհանուր ակտիվության աճի մասին: Երրորդ, օգտագործելով այն հանգամանքը, որ կոմունալ վճարումները դուրս են բերվել հետվճարի ծրագրի շրջանակից, մենք ցույց ենք տալիս, որ ծրագրի ազդեցությունները միայն մասամբ են պահպանվում ժամանակի ընթացքում: Այս փոփոխությունից հետո կենսաթոշակային քարտերով իրականացվող կոմունալ վճարումները կտրուկ նվազել

են, իսկ դրանց տեղափոխումը այլ քարտեր եղել է սահմանափակ, ինչը ցույց է տալիս, որ դիտարկվող վարքագծի զգալի մասը պայմանավորված է ֆինանսական խթաններին արձագանքմամբ, այլ ոչ թե կայուն վճարային սովորությունների ձևավորմամբ: Ընդհանուր առմամբ, արդյունքները ցույց են տալիս, որ թեև ֆինանսական խթաններն արդյունավետ են կարճաժամկետ փոփոխություններ առաջացնելու հարցում, դրանց կարողությունը երկարաժամկետ և կայուն վարքագծային փոփոխություններ ձևավորելու առումով սահմանափակ է:

[Financial incentives and payment choice: evidence from a pensioner cashback program](#)